

Streszczenie pracy doktorskiej

pt. Dyplomacja publiczna Szwecji

mgr Natalia Broś-Szczęsna

Wydział Nauk Społecznych, Instytut Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Wrocławskiego

Przedmiotem pracy jest dyplomacja publiczna Szwecji rozpatrywana z perspektywy środka służącego realizacji polityki zagranicznej. Ogniskuje się ona na następującym problemie badawczym: jaki charakter przyjmuje szwedzka dyplomacja publiczna i w jaki sposób wspiera ona cele polityki zagranicznej państwa? Obrona optyka pracy, dla której dyplomacja publiczna jest środkiem i narzędziem realizacji polityki zagranicznej państwa, sprawia, iż autorka skupia się w głównej mierze na polityczno-społecznych i komunikacyjnych aspektach tego zjawiska. Pole refleksji stanowią takie obszary jak siła i jej współczesne rozumienie w stosunkach międzynarodowych, ze szczególnym uwzględnieniem siły miękkiej (soft power), dyplomacja publiczna w swojej koncepcyjnej i empirycznej rozciągłości, historyczne, instytucjonalne i społeczne uwarunkowania szwedzkiego społeczeństwa i państwa wpływające zarówno na teorię, jak i praktykę prowadzenia polityki zagranicznej przez Szwecję, podmioty, formy, poziomy, czynniki i zasoby szwedzkiej dyplomacji publicznej, wewnętrzne determinanty konstruowania wizerunku i roli Szwecji w systemie międzynarodowym oraz ich percepcja przez zagranicznych odbiorców.

Praca doktorska ma na celu poszerzenie wiedzy i ułatwienie zrozumienia specyfiki komunikowania politycznego w Szwecji, która jest państwem dość oszczędnie opisanym w polskiej literaturze. Ponadto może stanowić punkt wyjścia do dalszych badań komparatystycznych z innymi państwami w kontekście prowadzenia działań z obszaru kreowania miękkiej siły państwa, w tym dyplomacji publicznej.

Wśród najważniejszych pytań badawczych znalazły się zarówno te, które dotyczą zawartości samej dyplomacji publicznej, jak i szerzej – jej organizacji. Szukano więc odpowiedzi na pytania związane z takimi kwestiami jak znaczenie szwedzkich ideałów dla kształtu dyplomacji publicznej, założenia przyświecające dyplomacji publicznej Szwecji, metody, środki cele, narzędzia realizacji dyplomacji publicznej przez to państwo, podział kompetencyjny dotyczący dyplomacji publicznej w Szwecji, działania podejmowane w ramach dyplomacji publicznej i ich przełożenie na wizerunek i pozycję tego państwa na arenie międzynarodowej, relacje wątków i treści podnoszonych w polityce zagranicznej Szwecji i dyplomacji publicznej, korzyści uzyskiwane za sprawą stosowania dyplomacji publicznej przez Szwecję. Postawienie tych pytań pozwoliło na sformułowanie dwóch głównych hipotez. Hipoteza pierwsza zakładała, iż szwedzka dyplomacja publiczna posiada unikalny charakter, silnie związany z tożsamością i modelem państwa, powszechnie wyznawanymi normami i wartościami jej społeczeństwa, odzwierciedlającymi się w polityce zagranicznej. Druga hipoteza zakładała, iż dzięki wykorzystaniu dyplomacji publicznej przez Szwecję jej rola i znaczenie w stosunkach międzynarodowych są wzmacniane, co w konsekwencji przekłada się na osiąganie jej celów polityki zagranicznej.

Weryfikacja hipotez została dokonana na podstawie badań empirycznych. Badania nad dyplomacją publiczną Szwecji zostały wyprowadzone przede wszystkim z teorii stosunków międzynarodowych, umiejscawiając ją w nurcie doktryny neoliberalnej (skupienie się na niematerialnych źródłach siły państwa, współpracy z podmiotami niepaństwowymi itd.) i konstruktywistycznej (analiza dyskursu) jednakże

uwzględniając dorobek innych dziedzin i dyscyplin naukowych. Badania nad dyplomacją publiczną w ramach stosunków międzynarodowych odwołują się do kluczowych kategorii tej nauki – siły i władzy. Zgodnie z powyższym, badania oparte zostały zarówno na takich narzędziach jak analiza polityki zagranicznej oraz analiza relacji między mediami a polityką, zwłaszcza nad procesami opiniotwórczymi. Koniecznym było zbadanie znaczenia czynników wpływających na postrzeganie kraju, szczególnie tych z obszaru miękkiej siły. W badaniach nad dyplomacją publiczną zastosowana została metoda analizy treści oparta o wykorzystanie dokumentów rządowych, zawartość mediów, opracowań naukowych. Wykorzystanie tej metody pozwala na zbadanie dyskursu toczzonego wokół dyplomacji czy szerzej polityki zagranicznej Szwecji - układu treści, prowadzenia komunikacji, służąc określeniu jej spójności, kompletności itd. W celu dokonania pogłębionej analizy dyplomacji publicznej (jej technik, strategii, osiągnięć, szans, wyzwań) przeprowadzone zostały jakościowe wywiady z pracownikami Instytutu Szwedzkiego (głównego podmiotu odpowiedzialnego za kreowanie dyplomacji publicznej Królestwa). W celu zbadania dyplomacji publicznej Szwecji, postrzegania międzynarodowego, wizerunku i marki Szwecja, wartości kojarzonych z państwem posłużono się także analizą jakościową i ilościową w oparciu o dane statystyczne pochodzące z międzynarodowych rankingów oraz opracowań własnych Instytutu Szwedzkiego. Do określania i opisanego celów, strategii, kierunków, narzędzi, metod prowadzenia dyplomacji publicznej przez Szwecję wykorzystana została metoda decyzyjna, która miała na celu kompleksowe określenie ośrodków i procesów decyzyjnych, jak i samej implementacji podjętych decyzji w obszarze dyplomacji publicznej Szwecji. Realizację celów pracy oparto także na syntezie, dedukcji, indukcji. Synteza, zmierzająca do łączenia wyodrębnionych czynników, elementów, części, cech, relacji danego problemu, procesu, struktury lub organizacji, pozwoliła na całościowe poznawcze potraktowanie zjawiska dyplomacji publicznej. Wykorzystując syntezę, możliwe było wykrycie relacji między dyplomacją publiczną, polityką zagraniczną i formą organizacji państwa i społeczeństwa szwedzkiego.

Praca składa się z pięciu rozdziałów, wstępu oraz zakończenia. Pierwszy rozdział poświęcony został wybranym aspektom soft power. Drugi rozdział zarysowuje kontekst dyplomacji publicznej – jej wyodrębnieniu, definiowaniu, podmiotom, wymiarom, poziomom, związkom z propagandą, public relations i brandingiem. Trzeci rozdział stanowi analizę szwedzkiego modelu państwa, odwołując się do koncepcji takich jak Folkhemmet, państwo opiekuńcze, kultura polityczna, demokracja konsensualna, polityka trzeciej drogi, innowacje i kreatywność oraz feminizm. Czwarty rozdział stanowi analizę ewolucji polityki zagranicznej Szwecji, z uwzględnieniem jej historycznych przesłanek, polityki neutralności, integracji z UE, międzynarodowej solidarności i zaangażowania. W piątym rozdziale zaprezentowane zostały wyniki badań empirycznych. Omówiono w nich kolejno organizację szwedzkiej dyplomacji publicznej, ze szczególnym uwzględnieniem kluczowego podmiotu jej kształtowania – Instytutu Szwedzkiego, kwestie wizerunku tegoż państwa, jego branding, cyberdyplomacji i szeroko zakrojonej pomocy rozwojowej.